

**PERMAKÜLTÜR
İLE
GIDA GÜVENLİĞİ
VE
EGEMENLİĞİ**

GÜRKAN YENİÇERİ

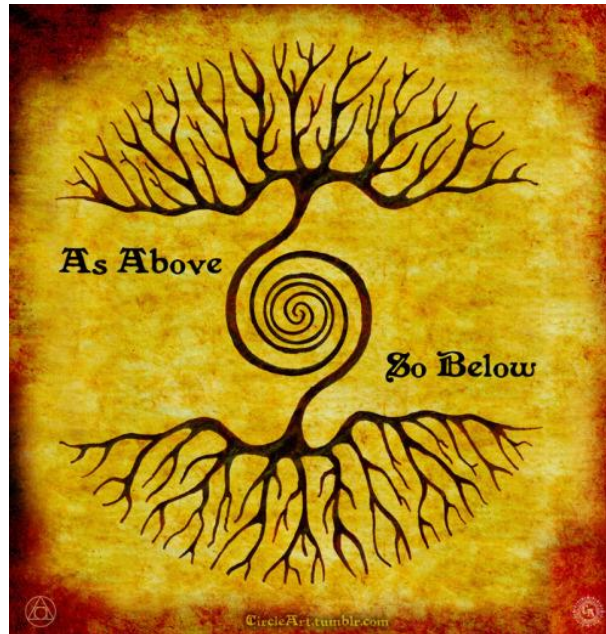
Copyright © Gürkan Yeniçeri 2016-2018

Her hakkı saklıdır.

Bu kitabın herhangi bir kısmı yazarın yazılı izni olmadıkça elektronik veya mekanik yöntemler kullanılarak yeniden basılamaz, dağıtılamaz, fotokopi çekilemez ve dosya paylaşım sistemlerinde bulundurulamaz.

Bu kitabın içeriği 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasasına tabiidir.

LÜTFEN EMEĞE SAYGI GÖSTERELİM

İÇİNDEKİLER

Sürdürülebilir Zihniyeti.....	14
Tasarımın Esnekliği	15
3 Boyutlu Sürdürülebilirlik	17
Ekonomi, Toplum, Çevre	17
Sürdürülebilir Ne Demektir?.....	21
Kendi kendine yetebilen gıda üretim sistemleri.....	23
Tembel adamın çiftliği.....	26
Doğanın işleyişini bozmadan.....	28
Toplum olarak	28
Bolluk.....	28
Gıda Güvenliği ve Gıda Egemenliği	30
Gıda Güvenliğinin Tanımı.....	31
Gıda Egemenliğinin Tanımı.....	32
Çiftlik Hayali	37
Yavaş Başlangıç	38
Kişisel Test	41
Kaynaklar ve Zenginlik.....	46
Permakültür.....	50
Permakültürün Tarihçesi	50
Permakültür Prensipleri.....	51
Dünyaya İtina	53
İnsanlara İtina.....	53
Adil paylaşım	55

1. Doğa analizi	56
1.1 Gözlem.....	57
1.2 Örüntü.....	60
1.3 Taklit.....	60
1.4 Sürdürülebilir	61
1.5 Biyolojik Kaynaklar	63
1.6 Tavsiyeler	65
1.7 Otokontrol	66
1.8 Çeşitlilik	67
1.9 Değişim	71
1.10 Kıyı kavramı.....	72
2. Enerji akışı analizi.....	73
2.1 Birleştir.....	74
2.2 Yavaşlat, yoğunlaştır.....	75
2.3 Ardılık ve Evrim	76
2.4 Depola, yeniden kullan	77
2.5 Verimli kullan	79
2.6 Zamana yayıl	80
2.7 Besin döngüsü	81
3. Getiri analizi.....	82
3.1 Getirinin girdiye oranı	83
3.2 Beslenme (Protein + Yağ + Şeker).....	84
3.3 İsteklerimiz – Mevcudiyet	85
3.4 Kalite Kontrol.....	86
Permakültür Hedefi	87

Alan Tayini.....	87
Tasarım Elementleri.....	90
Ne kadar büyürüz	91
Karar Verme Mekanizması.....	92
Yetenek listesi.....	95
Etik Alışveriş	96
Toprak	98
Toprak nedir?	98
Toprak testi.....	100
Katyon Değişim Kapasitesi - KDK	101
Yoğun besinlilik nedir?	102
AZOT döngüsü.....	103
Gıda Döngüsü.....	104
Yoksunluklar	105
Ne yapılabilir?	106
Kaya tozu	106
Mineraller ne işe yarar?.....	107
Kompost.....	109
Kes-At	109
Rodale Usulü Sıcak Kompost.....	110
Biointensive Soğuk Kompost.....	110
Kompost Tuvaleti	111
Gübre	112
Yeşil gübreler.....	112
Solucan çiftliği.....	113

Kompost çayı	113
Sıvı Gübre ve Spray Yapımı	114
Peynir altı suyu	115
Çiğ süt ya da kefir.....	115
Yabani ot çayı	118
Biyodinamik Gübre Tarifleri.....	121
500 – Boynuz Gübresi.....	123
501 – Boynuz Silika	124
502 – Civanperçemi (Achilea millifolium)	125
503 – Papatya (Matricaria chamomilla).....	126
504 – Isırgan otu (Urtica diocia).....	126
505 – Meşe kabuğu (Quercus robur).....	127
506 – Karahindiba (Taraxacum officinale).....	128
507 – Kediotu (Valeriana officinalis).....	128
508 – At Kuyruğu (Equisetum arvense)	129
Kore Doğal Tarım Yöntemleri (KDT).....	130
Besleyici Döngü Teorisi (BDT).....	130
Büyüme Süreci – Azotlu gübreler (N).....	131
Çiçeklenme Süreci – Fosforlu gübreler (P)	131
Meyve Tutma Süreci – Potasyumlu gübreler (K)	132
Yerel Mikroorganizmalar.....	132
IMO-1.....	134
IMO-2.....	135
IMO-3.....	135
IMO-4.....	135

IMO-5.....	136
FPJ – Fermente Bitki Özü.....	136
FFJ – Fermente Meyve Suyu.....	138
OHN – İpek Yolu Baharatları.....	138
Makkoli – Kore Pirinç şarabı.....	142
FAA – Sıvı Balık Aminoasidi.....	144
LAB – Laktik Asit Bakterileri.....	146
WS-K – Potasyum Solüsyonu.....	150
WS-PA – Fosforik Asit Solüsyonu.....	151
WS-Ca – Kalsiyum Solüsyonu.....	152
WS-CaPo – Kalsiyum Fosfat Solüsyonu.....	155
SW - Fermente Deniz Suyu.....	157
BRV – Elma sirkesi.....	158
Çeşitli KDT Karışımları.....	158
KDT uygulamalarında Aslında ne oluyor.....	163
Ek Bilgi.....	165
Kışın Ne Yapacağız?.....	165
Balık Hidrolizat Gübresi.....	167
Karbon Filtre.....	168
Fazla Gübrenin Zararları.....	168
Tesbih ağacı yağı.....	169
Malç.....	173
Biyo-Aktif Mangal Kömürü.....	173
Toparlarsak.....	174
Arazi Eğimi.....	175

Dönüm Hattı ve Anahat arasındaki farklar	177
Su	179
Deterjan ve Sabun	180
Güneşte Kurutma	182
Makineler	182
Suyun Arındırılması	183
Arıtma sisteminin özellikleri	184
Çıkan suyun kullanımı	186
Yararları.....	186
Bitkiler	188
Gıdalardaki Besin Unsurları	189
Toprak Kalıpları	193
Ev Yapımı Toprak Kalıbı	195
Çok yıllık sebzelerle bahçe	195
Kuşkonmaz	196
Kuzu kulağı – Ekşi yonca.....	196
Yabani pırasa, sarımsak ve soğan	196
Yer elması	197
Enginar	197
Yediveren Fasulyesi- Phaseolus coccineus	197
Yaban Turpu- Amoracia rusticana	197
Genel Kalori Sebzeleri	198
Genel Besin Sebzeleri	198
Ek Tatlandırıcılar	198
Çay Bitkileri	198

Tıbbi Bitkiler	199
Arıların Yerleştirilmesi	202
Bal hakkında genel kültür yapalım.....	203
Meyve Ağağları ve Yaşayan itler	204
Kendi ağacını yetiştir	205
Sürdürülebilir Gıda Ormanı	206
Azot Bağlayıcı Bitkiler	209
Meyve ağağlarının dikimi	216
Zeytin.....	221
Ceviz	223
Kestane	226
Budama.....	226
Peenkoru – Otlak ve Ormanın kardeşliği.....	229
Sebze ve Meyvede Kalitenin llmesi	235
Refraktometre alırken	246
Refraktometrenin kalibrasyonu	246
lm	247
Mineraller.....	249
İleri teknik	250
Asidite.....	250
Sera.....	252
Hayvanların Entegrasyonu.....	253
Balık	257
Bıldırcın	258
Tavşan	258

Ördek.....	259
Tavuk.....	259
Kaz.....	260
Beç tavuğu.....	260
Hindi.....	260
Kedi.....	260
Koyun.....	261
Köpek.....	262
Keçi.....	262
İnek.....	262
At.....	262
Böcekler.....	262
Kuşlar.....	263
Kentte Permakültür.....	264
El Aletleri.....	267
Eldiven ve şapka.....	268
Budama makası.....	268
Aşı çakısı, makası.....	268
Testere.....	268
Elektrikli tornavida.....	268
Matkap.....	268
Çekiç.....	268
Biley taşları ve eğeler.....	269
Orak, tırpan.....	269
Hortum ve bağlantıları.....	269

Sulama tabancası.....	269
Kürek.....	269
Kazma.....	269
Gübreleme silindiri.....	269
Toprak Dirgeni.....	269
Dirgen.....	270
Ploskorez.....	270
Tırmık.....	270
Balta.....	270
Tohum dikme aleti.....	270
El arabası.....	271
Toprak eleği.....	271
Uzun demir parçaları ve kalın plastik sulama boruları.....	271
Barınak.....	271
Saman balyası ve kilden evler.....	272
Roket Sobası.....	273
Kopis (Coppice).....	273
Ürünlerin Değerlendirilmesi.....	274
Malzeme Temini.....	275
Ekipman.....	277
Planlama.....	281
Etiketleme.....	281
Kül veya Kömür tozu.....	281
Kılıflar.....	282
Kılıfların Hazırlanması.....	282

Hobi Odası	283
Fermente Dolabı Yapımı	284
Tütsü Fırını Yapımı	284
TARİFLER	284
MACAR SALAMI	284
HİNDİ FÜME.....	284
SOMON FÜME	285
CHORİZO	285
BAL ŞARABI	285
ELMA ŞARABI	290
BİRA YAPIMI	297
HUMBOLDT FOG.....	310
LİMBURGER	311
PORT SALUT.....	311
CABRA AL VİNO	311
CHUTNEY.....	311
CAERPHILLY	311
TAVUK, MANGO, HALAPİNO SOSİSİ	313
SALATALIK TURŞUSU – YENİ METOD	313
Ek 1 – Kuranda Geçen Permakültür İlişkili Ayetler	315
Rum suresi 41. Ayet.....	316
Enam suresi 141. Ayet.....	316
Bakara suresi 265. ayet	316
Ra'd suresi 4. ayet	317
Kehf suresi 32. Ayet	317

İsra suresi 91. Ayet.....	317
Zeytin geçen ayetler	317

Linkler: Örütbağı üzerinde bir sayfaya link verdiğimizde zamanla sayfalar yok oluyor ve linkler kopuyor. Bu yüzden kitaptaki tüm linkler havatopraksu.org adresindeki ilgili sayfalara yönlendirilmektedir. Blogumda ki yönlendirme sayfalarında konuyla ilgili güncel linkleri ve bilgileri bulacaksınız.

Konu hakkında topladığım pdf dosyalar, yazılar, linkler ve eğer konu hakkında bir video çekmişsem, tüm bilgi blogumdaki sayfalarda olacak.

Bölüm I

SÜRDÜRÜLEBİLİR TASARIMLAR

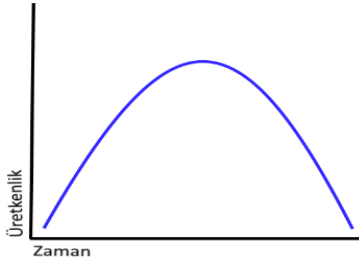
SÜRDÜRÜLEBİLİR ZİHNİYETİ

Sürdürülebilirlik permakültür açısından bakıldığında bir biyolojik tasarımın **üretkenliğini** ve **biyo-çeşitliliğini** dışarıdan insan eliyle ekstra bir girdi olmadan, uzun süreler koruyabilmesi özelliğidir¹.

Örneğin bir orman insan eli değmeden hayatını sürdürebilir. Orman içindeki biyo-çeşitlilik o kadar fazladır ki belli dengeler ve döngüler oluşmuştur. Kuşlar böcekleri yer ve toprağa gübre bırakır. Mikro-organizmalar gübreyi parçalar ve mantarları besler. Mantarlar ağaçların köklerinde şeker ve mineral ticareti yaparlar. Ağaç büyür gelişir ve kışın yapraklarını döker. Yapraklar tabanda böceklere yuva olur. Kuşlar böcekleri yer...

İnsanoğlu tarafından tasarlanan her sistem termodinamik yasalarına göre bir süre sonra işlevini yavaşlatır ve durur. Çünkü bir orman kadar biyo-çeşitlilik sağlayamıyoruz (hatta biyolojik değil de mekanik bir sistem kurduysak daha da kötü) ki döngüler ve dengeler el değmeden ortaya çıksın ve çalışsın. Öyleyse insanoğlunun kurduğu sistemlere sürdürülebilir diyemeyiz ama en azından 2 kuşak çalışacak bir tasarım yaparsanız ve yeni kuşağa sistemleri nasıl yürüteceğini öğretirseniz sürdürülebilir olabilir. İnsanoğlunun zekâsı da burada ortaya çıkıyor. Gelecek kuşakları eğitmek bu açıdan önemli.

¹ <http://www.epa.gov/sustainability/basicinfo.htm>

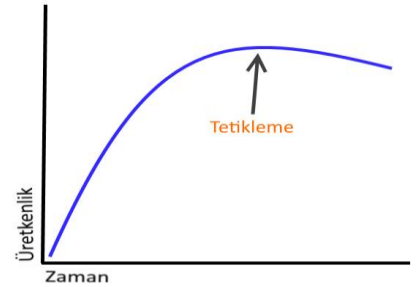

Resim 1- Çan eğrisi

Bizim kurduğumuz sistemlerin verimliliğini bir çan eğrisi olarak düşünelim. Çan eğrisinde verimlilik/üretkenlik yavaştan başlayarak yükselir ve en tepeye ulaştıktan sonra azalmaya başlar. Çan eğrisinin tepesine ulaşmak bir gıda ormanında 10 yıl, bir tavukta ise 1 yılda olur. Bir ırımtüzen sisteminde 8 ayda tepe yapar ve sonra aniden düşer. Bir sebze bahçesinde yaz başı veya ortasında tepe yapar ve düşmeye başlar. Bunlar tabii tahmini değerler, çeşitli faktörler bu

zamanları değiştirebilir.

Öyleyse burada bir püf noktasından bahsetmek istiyorum. Çan eğrisindeki verimlilik düşüğe geçtiğinde tasarımı ne şekilde tetiklersek verimlilikte ki düşmeyi azaltabiliriz? Bu soruna permakültürün 3 prensibine ve bütüncül karar verme aşamalarına uygun bir çözüm bulabiliyorsak işte o zaman sürdürülebilir bir tasarımın adımlarını atmış oluyoruz.

Resim 2- Düşüş olmadan önce tetikleme

Tetikleme dışında **ölçek** de çok önemli. Bir ormanın büyüklüğünü düşünün bir de sizin yaptığınız gıda ormanının. Ancak **"ölçek" biyo-çeşitliliği destekleyecek kadar** büyük olursa sistemin sürdürülebilirliği sağlanabilir. Bu konu da bizi sürdürülebilirliğin temeli olan ESNEKLİK kavramına getiriyor.

TASARIMIN ESNEKLİĞİ

Tasarımın esnekliği doğal afetlerden, hor kullanımdan veya sabotajlardan ne derece etkilendiği ve hangi hızla eski haline döndüğü ile ilgilidir. Bir tasarım, doğal örüntülerin taklidi ile kurulmuşsa esnekliği de o derece yüksektir. Ama doğal dengelerin ve döngülerin aksine gidiyorsa karşılaştığı ilk problemle birlikte yerle bir olur ve ortadan kalkar. Siz hiç doğada 10 dönüm sadece buğday yetiştirdiğini gördünüz mü? Peki 100 dönüm ayçiçeği yetiştirdiğini? Ama bir otağın baktığımızda çeşit çeşit otlar ve diğer bitkiler, toprak altında çok çeşitli organizmalar ve sürüngenler, otağın etrafında ağaçlar, içinden akan dere ve balığı, ördeği, tavşanı, faresi, ağaçlarında kuş yuvaları, baykuşu, şahini ile bir bütündür. Bunlardan bir tanesini denklemden çıkardığınızda denge bozulur. Otağın koyun soktuğunuzda da denge bozulur ama onarıcı otlama teknikleri ile en az zararı vererek hayvanları otlaktan geçirmek de mümkün.

Öyleyse insan eli ile yapılacak bir tasarımın:

- Doğanın örüntülerini taklit ederek uygulanması,
- Doğal veya yapay diğer sistemlerle desteklenmesi,
- Zamanı gelince tetikleme yapılması ve hatta bu tetiklemelerin doğada mevcut olup olmadığına bakılarak doğal yollardan tetikleme oluşması için **araştırma geliştirme** yapılması gerekir.

Ayrıca tasarımın **fizik kurallarına** uyması, bilimsel olarak hesaplanabilmesi, kısacası planların ince elenip sık dokunması da tasarımın esnekliğini bütüncül olarak etkiler. Örneğin bir roket sobasının kurulacağı alanın büyüklüğü ile termal kütesinin doğru orantılı olması ve bu hesapların baştan çok iyi yapılması gerekir ki ısınma işlemi en verimli şekilde yapabilsin. Ayrıca boru çapı ve ikinci yanma kısmının da aynı şekilde orantılı olması gerekir. En verimli sonuçlar ancak bu hesaplamalar yapıp, sistemin kurulumunda uygulanırsa alınır. Yoksa "*roket sobası çokta iyi ısıtmıyor*" yargısına varılır ki aslında buradaki problem aceleyle **dandik bir iş** yapılmış olmasıdır. Her zaman dediğim gibi derme çatma iş yapacaksanız, hiç yapmayın daha iyi. Uzun bile sürse malzemelerinizi toplayın, konu hakkında birkaç video seyredin, kitap okuyun. Planlarınızı gözden geçirin ve değişiklikleri yapın. Uygulama adımlarını tek tek yazın. Sonra uygulamaya geçtiğinizde o planı çok kısa sürede tamamlarsınız.

Ben ikinci büyük ırımtüzen sistemimi yapmaya karar verdiğimde planlarımı en ince ayrıntısına kadar yaptım ve parçaları yavaş yavaş satın alarak tamamladım. Tüm yapacağım işleri sıra ile tek tek yazdım. Çünkü zamanım kısıtlıydı. Sonra iki hafta sonunu ayırarak sistemi kurdum. Birkaç problem çıktı, onları da hemen tamir ettim. Yaptığım plan ve hazırlık sayesinde sorunsuzca planımı uyguladım.

Mini sistemlerin kendi içinde ki esnekliği, bütüncül olarak büyük sistemin esnekliğini destekler. Örneğin gıda üreten sistemlerin çeşitliliği olası bir afette hayatınızı sürdürebilmenize yarar. Ya da yağmur suyu yönetme sistemleriniz ne kadar çeşitli ise su ile çalışan diğer sistemler de kuraklıktan etkilenmeden devam edebilir. Mekanik sistemler içinse her zaman bir yedek bulundurmak sistemin esnekliğini destekler. Örneğin ırımtüzen için ikinci su pompası yedek olarak durmalı ki pompa bozulursa balıkların hayatı tehlikeye girmeden devam edebilsin.

Biyolojik sistemler mekanik sistemlere göre daha sürdürülebilirdir. İrımüzzen mekanik bir sistemdir. Oysa yeteri kadar büyük bir yağmur göletinde de yüzen sallar ile bitkiler ve istenen balık yetiştirilerek biyolojik bir sistem tasarlanabilirdi. Gölün hem doğal olması hem de ölçęinin ırımüzzen sisteminden büyük olması afetlere karşı toleransının yüksek olmasını sağlar. Gölet biyolojik bir sistem olduğu için ırımüzenden daha esnek bir yapıya sahiptir. Su bitkileri, çürüyen yaprakları yiyen canlılar, o canlıları yiyen balıkları, kurbağa ve larvaları ile beslenen yılanı, sivrisinek larvaları ve onları yiyen balıklar, helikopter böcekleri vesaire bu göletin içindeki diğer mini sistemlerdir ve holistik sistemi destekler.

Esnek sistemler içinde yaşayan kişi de "hayatını sürdürebilme" güveni duyduğu için akıl sağlığı yerinde olur. Yediği yoğun besinli gıdalardan dolayı vücut sağlığı da yerindedir.

Tabii sistemi esnek tasarlamak, başınızdan kötü bir deneyim geçmediyse zor. Hiç dolu deneyimi yaşamamış bir seracının alacağı **önlem** ile başından birkaç kez dolu deneyimi geçmiş seracının alacağı önlemler çok farklı olur. Zaten eğer en iyi öğretmen doğa ise ikinci en iyi öğretmen de **deneyimlerdir**.

Kötü deneyim yaşamak tabii hiç kimse istemez. Kötü deneyimleri engellemenin yolu ise bilimsel yaklaşım, okuma öğrenme, planları en ince ayrıntısına kadar tasarlama ve uygulamada derme-çatma yöntemler yerine harfiyen plana uyma gerektirir.

Aceleyle, plansız, her şeyi biliyorum edasıyla ve yüksek egoyla uygulanan tasarımların sonu hüsrarla sonuçlanmıyor mu?

3 BOYUTLU SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EKONOMİ, TOPLUM, ÇEVRE

Birleşmiş Milletlerin 2005 yılında yaptığı Dünya Zirvesi toplantısında² ortaya atılan bu 3 boyut, aslında hiçbir işe yaramayan Rainforest Alliance, Fair Trade ve UTZ Certified gibi çeşitli sertifika sistemlerini oluşturmaya yaramış ama halen daha **çiftçilerin refahı** ve **huzuru** için yani konunun temelini oluşturan

² <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/4538pressowg13.pdf>

problemler hakkında bir çözüm üretememiştir. Düşünceler güzel fakat uygulamalar yetersizdir. Zaten çiftçiyi değil de yapacağı kârı ve pazar payını düşünen sistemler modern kölelik sistemleridir.

Ben bu 3 boyuta bir dördüncü boyut olarak eğitimi koyuyorum ki bu konu bağımsız olarak ele alınabilsin ve araştırma geliştirme yapılarak eğitimin kalitesi yükseltilebilsin.

Bir ülkenin sürdürülebilirliğinin olması için:

- Ekonomisinin bağımsız olması,
- Toplumunun kenetlenmiş olması,
- Eğitim sistemi güçlü ve bilim teknolojiyi takip etmesi,
- Doğası da o toplum için yeterli gıdayı üretirken **korunuyor** olması lazım.

Ekonomi birkaç global sermaye kuruluşunun elindeyken, toplum “böl ve yönet” taktikleri ile birbirinden uzaklaştırılırken, eğitimde dünyada son sıralardayken, gıdayı doğal yöntemlerle üretebilecekken dışarıdan getirten veya kendi topraklarına kimyasal gübre ve ilaçlar ile ihanet eden bir ülke sürdürülebilirlik çan eğrisinin neresindedir acaba. Peki ya ihraç ettiğimiz patatesleri geriye ithal ediyorsak ve tarlada patatesi çürüyen çiftçinin sesini duymuyorsak???

Öyleyse hedefimiz tabandan başlayarak önce kendi gıdamızı doğal yöntemlerle üretmek (tabii burada gıda güvenliği ve egemenliğini sağlamak önemli) sonra tüm etnik gruplarıyla toplum olarak var olabilmeyi öğrenmek, eğitimin seviyesinin yükselmesi için girişimlerde bulunmak ve en sonunda da üretimimiz ile ekonomiyi düzeltmek olmalıdır. Üretim, istihdam ve akabinde ekonomi birbirine bağımlı hareket ediyor. Sen üretmiyorsan istihdam yok denecek kadar azdır. Halkın geliri az veya sıfır olduğu için de ekonomi dönmez. Yani her şeyin başı üretmekten geçiyor. Bu üretme önce gıda sektöründe sonra diğer sektörlerde devam etmeli. Arabanı, trenini, uçağını, gemini, traktörünü üretmen gerek.

Atatürk, “köylü milletin efendisidir” derken kastettiği şey bana göre şudur. Çiftçilerimizin doğal yollarla üreteceği yoğun besinli gıdaları tüketen halkın, ülkeyi çok daha hızlı kalkındıracağını vurgulamaktadır. Atatürk kendi gıdasını üretmeyen toplumların yıkılmaya mahkûm olduğunu çok iyi biliyordu.

Ama bugün "köylü" kelimesi bir aşığılama gibi kullanılıyor, çiftçilik ise yapılması zor bir meslek olmaya başladı. Çiftçi toptancı ile birliklerin çapraz ateşinde giderleri yükselirken, gelirleri her geçen gün düşen bir grup. Bir holdingin kolu gibi düşünsen ilk kesip atacağın kısım olurdu çünkü getirisi yok denecek kadar az.

Bu aşamada konuyu devlet politikalarına getirip kırk saat konuşabiliriz ama politika ve bürokrasi toprağın mikrobiyolojisine ne kadar etki eder ki? Biz birey olarak başlasak üretmeye, doğal yöntemler kullanmaya ve kompost yapmaya; politikayı, bürokrasiyi kim takar. Önce kendimiz ve ailemiz için gönül vererek üretelim, sonra satmak veya paylaşmak için. Satış amaçlı ölçek büyüyünce bir iki kişi çalıştırırın, işte istihdam sağlandı. Herkes ufak ufak yapsa sonrası bir çığ gibi büyür gider.

Sürdürülebilirlik kavramına hayatımızın her aşamasında ve giriştiğimiz her işte kullanabiliriz. Sürdürülebilir bir hayatımız olması için en azından gıda ve barınak ihtiyacımızın karşılanmış olması gerekiyor. Ayrıca yeniden kullanma, onarma, takas gibi yöntemleri kullanarak çöpümüzü azaltmak gerekiyor. Medeni

Resim 3 - Fukuoka-San çavdarların üzerine piriç tohumlarını serperken

toplumun elektrik, örütbağı erişimi, doğal gaz, su gibi nimetlerinden yararlanmak isterseniz bu durumda sürdürülebilir kaynaklardan nakit gelir elde etmeniz gerekiyor ki diğer ihtiyaçları ödeyecek geliriniz olsun. Elektrik, doğal gaz, su gibi ihtiyaçları da kendimiz kurabiliriz ama gene belli bir maliyet söz konusu.

İnsanoğlu yaşamak için çalışmak zorunda kalan tek hayvan. Fakat en azından gıda ihtiyaçlarımızı giderebileceğimiz bir arazi olması gerekiyor. Bu durumda arazinin satın alım ücreti ve vergileri için gene geliriniz olması gerekiyor veya gerilla tarımı yapacaksınız. Öyleyse sadece kendimize yetecek kadar değil, satıp diğer giderleri ödeyecek kadar da yetiştirmemiz gerekiyor, değil mi? Ya da başka işler yapıp arazinin giderlerini çıkartmamız gerek.

Görüyoruz ki gerçekten %99,99 sürdürülebilir bir hayat kurmanın zorlukları çok. Ama bu sizi yıldırmasın çünkü gıda güvenliğimizi en yüksek yüzdede sağlamaya çalışmak birinci prensibimiz. Ayrıca unutmayın ki en zorlu problemler bile çözülür, yeter ki o vizyon ve araştırma - geliştirme ruhu bizde olsun.

Bence, beynimizi tamamen boşaltmalı, tarım hakkında tüm bildiğimizi unutarak, açık fikirlilik ve geniş bir vizyonla bu yeni/eski yöntemlere yönelmeli, atalık tohumlarla işe başlamalıyız. Ancak bu şekilde işe yarayacaktır. Sırf eğitimler için para isteniyor diye bir sistemi göz ardı etmek olmaz.

Aşağıda çeşitli gıda üretim yöntemlerinin listesini veriyorum, vaktiniz olursa araştırırsınız. Tabii yöresel ve mevsimsel farklılıklara göre bu sistemlerin belirli yönlerini alarak kendi sisteminizi

oluşturmanız da mümkün. Zaten bu kitabın amacı da tam olarak bu.

1. [Bio-Intesive Farming](#) (yoğun yetiştirme yöntemleri)
2. [Restoration Agriculture](#) (onarıcı tarım)
3. [Hügelkulture](#) (Sepp Holzer'in tümsek modeli)
4. [Permaculture](#) (Oscar Perone tarafından geliştirilen arıcılık modeli)
5. [Aquaponic farming](#) (ırımtüzen ile balık ve sebze yetiştirme)
6. [Guerilla Gardening](#) (sizin olmayan arazileri ekip biçme)
7. [Fukuoka Natural Agriculture](#) (tüm permakültür olayının çıkış noktası)
8. [Biodynamic Growing](#) (sebze büyütme işini büyü ve seremoniye çeviren gereksiz uygulama)
9. [Wicking bed gardening](#) (suyun problem olduğu durumlarda yetiştirme modeli)
10. [Wood chip gardening](#) (sadece ağaç kırpıntısı ile malç yaparak yetiştirme modeli)
11. [Hydroponic farming](#) (topraksız tarım)
12. [Food Forest systems](#) (gıda ormanı)
13. [Keyline farming](#) (eğimli araziler için yağmur suyu depolama)
14. [Natural Sequence Farming](#) (mevsimler ve doğanın gidişatına göre tarım)
15. [High Brix Gardening](#) (sadece yüksek besinli gıda üreten sistem (organik değil))

16. [Kore Doğal Tarım](#) sistemi
17. [JADAM](#) Kore doğal tarım yöntemlerinden çıkan oğul
18. [SPIN Farming](#) (Küçük alanlara yoğun ticari tarım)
19. [SALT](#) Farming (Eğimli arazilerde erozyona sebep olmadan tarım yapma yöntemi)
20. Kendi sisteminiz!

Bu kitabı kaleme almaktaki amacım, öncelikle kendi arazimde deneyebileceğim **sürdürülebilir tarım** modellerinin analizini yapmak, sistemlerin uçlarını birbirine bağlayarak döngüler ve tasarımlar kurmak ve bu işleri yaparken de doğaya en az zararı vermektir. Tabii her zaman olduğu gibi analizin ucu kaçtı ve kitap haline dönüştü. Notları bir araya getirmek her ne kadar zor olduysa da yararlı bir kaynak ortaya çıkardığım kanısındayım.

SÜRDÜRÜLEBİLİR NE DEMEKTİR?

Permakültür konularına geçmeden evvel “sürdürülebilir”, “gıda güvenliği”, “gıda egemenliği” gibi temel konuları anlatmak istiyorum. Ülkemizde bazı çevrelerde bu terimler ya hiç bilinmiyor ya da anlamından saptırılıyor.

Not: Bu üç kavramın ırzına geçilip geri kalmış toplumların daha rahat idaresi için; tek bir merkezden yönetildiği durumlarda “gıda terörü” kavramı ortaya çıkmaktadır. Gıda terörü tamamen kapitalist ekonomilerde kâr amaçlı endüstrilerin kendi refahları için geliştirdikleri bir “toplum yönetme” biçimidir.

Sürdürülebilir bir hayatınız ve üretim mekanizmalarınız olabilmesi için her türlü üretiminiz dahili olmalıdır. Bunu şöyle açıklayayım.

Diyelim ki mey (bal şarabı) **üreteceksiniz**. Bal, portakal, böğürtlen ve su sizin çiftliğinizden çıkmalı. Ufak tefek baharatlar dışarıdan da gelse sorun değil ama ana malzemeler siz de zaten var. Bu sürdürülebilir bir modeldir, ne zaman isterseniz mey yapabilirsiniz.

Öte yandan bira yapmak ise arpayı üretmiyorsanız sürdürülebilir değil. Arpa dışarıdan alınıyor. Malt ve diğer malzemelerin çoğu dışarıdan satın alınıyor. Sonunda belki artizan bir bira ortaya çıkıyor ama kendi zevkimiz için para harcamış oluyoruz. Hobi ise sorun yok.

Eğer üretimin her aşamasında kullanılan gerekli malzeme sizin çiftliğinizden çıkıyorsa ancak o zaman **sürdürülebilir** bir modeliniz var demektir. Eğer ham maddeler için para harcıyorsanız kesinlikle sürdürülebilir değil. Ürünü maliyetinden fazla fiyata, yani kâr yaparak sattığınızı bile düşünsek sürdürülebilir değil. Çoğu zaman harcadığınız insan gücünü katmadığınızı da belirtmek isterim. Yaptığımız işten zevk alıyoruz diye harcadığımız insan gücünü çoğu zaman göz ardı ediyoruz ama harcadığımız vaktin de bir ücreti var.

Örneğin tavuklarınızın yumurtladığı yumurtalardan çıkan civcivler sizin yetiştirdiğiniz mısır, yulaf gibi tahıllar ve bahçedeki ot, solucan ve böceklerle büyüyor. Sonra bunları kesip temizliyorsunuz. Elma ağaçlarını budarken çıkan dallarla tütsülüyor ve kürlenmiş biçimde satışa sunuyorsunuz. Her aşamada kullanılan malzeme siz de var. Tekrarlanabilir bir model ve para harcamadan üretim gerçekleşiyor. Eğer tavuk beslemenin giriş maliyetlerini de amorti etmek istiyorsanız ürünü ekstra para harcamadan ve **katma değer katarak** (tütsüleme, füme) satışa sunmalısınız.

Giriş maliyetlerini bu yüzden iyi hesaplamak ve kaydını tutmak önemli. Ne kadar hızlı **amorti** ettiğinizi ve nasıl başardığınızı da not edin ve daha hızlı nasıl yapabildiniz düşünün.

Kaçınılmaz olan, elektrik, mazot, paketleme ve reklam giderleri de var tabii ama bu giderler bile sürdürülebilir hale getirilebilir. Zaman geçtikçe modeliniz de **iyileştirme** yaparak bu giderleri de nasıl egale edebilir veya sürdürülebilir hale getirebilirsiniz düşünmeniz lazım.

Örneğin benim örütbağı sitem havatopraksu.org'u yayınlayan firma Green Geeks isminde tamamen yeşil enerjiler kullanarak sunucularını çalıştırıyor. Örütbağı sitemi yayınlarken doğaya da en az zararı verdiğimi bilmek güzel.

Bu örnekler çoğaltılabilir. Şimdi çiftliğinizde sürdürülebilir üretimi yapılabilecek neler var bir liste yapın. Hiç dışarıdan malzeme almadan, para harcamadan neler üretebilirsiniz düşünün. Burada yeniden değerlendirme de çok önemli. Örneğin şişeler, kavanozlar, cam olan her şey yeniden değerlendirilebilir.

Yolun başındaysanız ve çiftlik yeni kuruluyorsa çok daha iyi. Üretimde ihtiyacınız olacak şeylerin listesini yapıp tüm bu malzemeyi nasıl sürdürülebilir biçimde kendi içinizde yetiştirebilirsiniz düşünün.

Plan yapın. Herkes çilek satar ama çilek reçeli yapıp satmak daha fazla kazandırmaz mı?

Çiftliğinize dışarıdan girecek her ürün doğaya zarar vermeden üretilmiş, üreticisine doğrudan para kazandıran, mümkün olduğu kadar doğal ve hatta organik metotlarla geliştirilmiş ya da üretilmiş ürünler olmalıdır. Büyük karteller yerine küçük üreticilerden gelmeli, mümkünse yerel veya en fazla 100km'lik bir daireden geliyor olmalı. Üretildiği yeri, sistemi, yerinde görmeniz, üretici ile tanışmanız çok önemli.

Çözüm sizin de anladığınız gibi **küçük** ve **artizan** üretimde. Kilometrelerce mısır üretmek, göz alabildiğine badem tarlası yapmak çözüm değil. Biyolojik çeşitlilik, ata yadigarı tohumlar, küçük ama kaliteli üretimler ile toplumları beslemek mümkün. Bakın Birleşmiş Milletler bünyesinde yapılan bilimsel bir araştırma da bile bahsediyor Hilal Elver hocamız. Üretim küçük ve pek çok kişi tarafından yapılan bir Şey olmalı. Zaten o zaman yediğimiz domates tam olarak besin değerleri yüksek ve besleyici olur. Tavuk o zaman gerçekten besleyici ve Omega3 açasından zengin oluyor. Keza yumurta da bir o kadar besleyici oluyor. Kalite yükseldikçe üretimin çapı da küçülmelidir.

Sonuç olarak toprakla olan bağımızı tekrar geri kazanmalı, TV, bilgisayar oyunlarından vazgeçmeli, mevsimlere göre yaşamalı, çimen yapacağımıza bir iki meyve ağacı dikmeli ve fazla gelen ürünleri satmalı veya takas etmeliyiz. Daha sağlıklı, stres gibi zamane dertlerinden uzak, dingin ve yavaş biçimde yaşayan, yazın konserve yapıp kişin yiyen, meyve sebzeyi mevsiminde tüketen, bahçede çapa sallayan, inekleri, koyunları, keçileri, tavukları ile mutlu yaşayan ve bu arada belki bir doktora tezi bitiren biri mi olmayı istersiniz yoksa 9'dan 5'e çalışan, akşam Mc Donald's gibi yerlerden bir menü alıp evinde bilgisayar oyunlarına veya TV dizilerine takılan biri mi? Evli ve çocuklu olanlar da düşünsün. Yeni nesli nasıl yetiştirmek istiyoruz, toprağı hiç ellemeden FarmVille oynayan bir kuşak var karşımızda. Anne babası ellemiş mi ki çocukları ellesin demeyin. Sakın bana ben apartmanda ne yapabilirim ki de demeyin. Hadi diyelim gerilla usulü sebze yetiştirecek bir toprak parçası yakınlarda yok, balkon veya teras da mı yok! Belki sorsanız çevrenize, size bir yerlerde ekip biçmeniz için toprak verecek birkaç kişi bile bulabilirsiniz. Yaşlı çiftçiler kendi çocukları yapmadıkları için topraklarının kullanılmadığından Őikayetçi. Siz ekip biçmek isterseniz seve seve vereceklerine eminim.

KENDİ KENDİNE YETEBİLEN GIDA ÜRETİM SİSTEMLERİ

Öyle bir bahçe düşünün ki hem şimdi ailenize ve ilerde de gelecek kuşaklarınıza besin yüklü yiyecek sunabilsin. Ve bunu yaparken de en az girdi ile döngüsünü devam ettirebilsin. Böyle bir sistem kurmayı kim istemez.

Ayrıca kurdunuz bitti değil. Yeni neslin bu bahçedeki her bitki ve ağacın ismini, latin ismini, bakımını, budamasını, gübrelemesini ve yeniden yetiştirmesini aynı zamanda da zamanı gelince değiştirmesini öğrenmeli. Meyvelerin ve sebzelerin nasıl dikileceği, toplanacağı ve konserve yapılacağını öğrenmeli.

Uygarıklar zaman içinde gelişip büyürken, ihtiyaçları olan bitkiler de evrim geçirerek değişiyor. Günümüz uzay çağında ise bu “evrim” çok daha hızlı ve gen seviyesinde, insan eliyle olmaya başladı. Atalık dediğimiz eski türler ortadan kaldırılmaya ve unutturulmaya çalışılıyor ve yerine patenti alınmış, genetik olarak kurcalanmış, tekrar tohum olarak saklamaya elverişsiz müsveddeler piyasaya sürülüyor.

Bir uygarlığın ihtiyacı olan bitkileri genel olarak sınıflandıracak olursak **besin, tıbbi, lif ve süs bitkileri** olarak ayırabiliriz. Bu bitkilerin bir ahenk içinde yetiştirilmesi, kalitesinin yüksek olması ve sürekli sağlanabilmesi ise başlı başına bir iştir. Kardeş bitkiler pek çok uygarlık tarafından bilerek veya bilmeyerek kullanılmıştır. Kardeş bitkiler birbirlerini destekleyerek kalitelerini arttırıyor. Gıdadaki bu kalite artışı toplumun bireyelerine zekâ, fiziksel güç, uzun yaşam, hayat kalitesinin yükselmesi olarak yansır.

Bitkiler arası kardeşlik olduğu gibi araziler, coğrafyalar arasında da kardeşlik vardır. Örneğin bir sebze bahçesinin kardeşi kadim bir ormandır. Ormandaki yabancı hayat, mantarlar ve köklerin yardımı ile derinlerden çekilen besinler kışın yaprakların düşmesiyle tabana yayılır. Bir kısmı yabancı hayvanlar tarafından yenilip sindirilen bir kısmı ise bakteriler ve mantarlar tarafından ayrıştırılan bu besinler hem orman tarafından kullanılır hem de yağmur ve eriyen karların yardımı ile akarak tarlaya gelir. Ya da genel olarak eğime göre orman kıyısında toplanır.

Aslında unuttuğumuz kadim bir bilgidir bu orman kıyıları. Bu kıyıları çok geniş olmasa da orman boyunca uzun olurdu ve burada tek yıllık sebze ve meyveler yetiştirilirdi. Gübrelemeye, sulamaya veya bakım yapmaya gerek olmayan bir kıyıdır burası. Yeter ki ormanın yabaniliğini koruya bilelim.

Görüyorsunuz ki yabancı hayat olmadan medeni hayat, orman olmadan tarla, gıda olmadan uygarlık olmuyor. Her şey birbirine bu kadar bağlıyken monokültür yapmak, ormanları yok etmek, orman kıyılarını

ortadan kaldırmak, ormandan gelecek besin yerine ziraat firmalarından alınan kimyasallarla değiştirmek bir uygarlığı bitirir mi bitirmez mi siz karar verin. En iyimser çıkarımla birilerine bilerek ya da bilmeyerek köle olunur.

Burada anlatacağım yöntemlerle ister kendi ailenizi ister pazarda satarak halkı besleyebilirsiniz. Ufak yapılırsa kısıtlı miktarda olacak ve ailenize ancak yetecektir ama yeterli araziniz varsa ve ölçüğü büyütebilirsiniz pazara çıkartacak kadar ürün alabilirsiniz. Tabii ürettiğiniz ürünün çok üstün kalitede olacağını, besin değerlerinin yüksek olacağını da belirteyim. Zaten amacımız da bu.

Aşağıda vereceğim her öge bu sistemin bir parçası olabilir. Hepsini tek tek inceleyerek bahçenizin konumuna ve büyüklüğüne göre uygulanabilecek parçaları belirleyin ve tasarımı yaparken tekrar gözden geçirin. Ölçeğini azaltarak tüm öğeleri de uygulayabilirsiniz ki benim esas dilediğim de budur. Çünkü bu öğeler birbirini tamamlayıcı biçimde tasarlanmıştır.

İnsanoğlu güneş enerjisi ile çalışan biyolojik bir canlıdır. Bitkiler, mantarlar ve bakterilerle evrimini sürdürmektedir. Meyve, yemiş ve tahıl gibi gıdalardan gelen besin ve mineralleri kullanarak biyolojik fonksiyonlarını yerine getirir. Bu biyolojik fonksiyonların kalitesi doğrudan alınan gıdanın kalitesi ile orantılıdır.

Burada okuyacağınız gıda üretim sistemleri:

- Zamana göre değişebilen,
- Farklı bitkilerin kardeşliğinden yola çıkan,
- Krizlerden çabuk çıkacak veya hiç etkilenmeyen,
- Küresel ısınmaya karşı onarıcı,
- Tükenmeye başlayan petrole karşı organik ve uzun mesafelere taşınmayan,
- Küresel güçlerin elinde olan merkezi gıda ve enerji tedarik sistemlerinden bağımsız olan sistemler olacaktır.

TEMBEL ADAMIN ÇİFTLİĞİ

Tembel dedik ama Őunu unutmamalım. Hayat bir muhasebe defteri gibidir. Tembellik yapacağınız zamanı kazanmak için önce sistemin kurulumunu tam yapmanız gerekiyor. İyi tarafı ise kurulum bir kere doğru yapıldığında bir daha uğraştırmıyor. Yani akıllı üzüm ve yatırımlarla zamandan kazanın ve bu zamanı da sevdiğiniz diğer işleri yaparak harcadın. Ayrıca belirtmek isterim ki kurulumda harcadacağınız zamanı katlayarak geri alacaksınız.

Bu bahçe içinde huzur bulacağınız, belki yoga ve meditasyon yapacağınız, belki savaş sanatları çalışacağınız belki de kitap okuyacağınız ya da bir demlik çay ve birkaç arkadaşınızla zaman geçireceğiniz bir yer olacak. Hafta sonları burada dinlenip, haftaya hazırlanacak veya tüm kalan hayatınızı geçireceğiniz bir yer olacak. Barınma ve yiyecek problemlerini en azından zyoruz bu bahçede. Diğer kalan problemi de zmek size kalmış (henüz zmediyseniz).

"İnsanların yaşayacağı alanları planlarken, bilimsel ve artistik metotlar kullanarak yiyecek, temiz su, barınak gibi temel ihtiyaçlarına yanıt vermek ve doğanın dengesini bozmadan ve kirlletmeden, biyo-çeşitliliğini ve doğal kaynaklarını sürdürülebilir biçimde desteklemek ve geliştirmek birinci prensibimiz olmalıdır" diyor Geoff Lawton.

Bizimde birinci amacımız yiyecek, temiz su ve barınak ihtiyaçlarını karşılamak ve bunu yaparken de çevremize en az zararı vermek.

İşte insan eliyle, yıkıcı değil yapıcı yöntemlerle, ahlaki kurallara uygun biçimde toprağın temizlenmesi, humusun arttırılması, çöplerin azaltılması, yeniden kullanımın çoğaltılması, yiyecek üretirken toprağın mineral değerlerinin korunması, insan ve toplumun doğa ile kardeş yaşamını sürdürmesi gibi yöntemleri toptan ele alan bilim dalı permaklrdr. Bilim dalı diyorum çünkü yapılan işin fizik kurallarına uyması ve pek çok ölüm yapılarak doğru yöntemlerin bulunması, yöreye uyarlanması ve zaman içinde devinimsel olarak işleyişinin değiştirilmesi gibi pek çok bilimsel yanı var.

Toparlarsak:

Permaklr **doğanın işleyişini bozmadan, toplum olarak var olabilme ve her alanda bolluk oluşturma** bilimidir.

Permakültür ne değildir?

Permakültür kesinlikle bir din, hurafe, kulaktan dolma bilgi, doğayı kontrol altına almaya çalışan bir yöntem, Monsanto tarafından uydurulmuş bir kelime, batıl inanış, sosyete işi, küçük üreticileri öldürmek için uydurulmuş bir yöntem vesaire değildir.

DOĞANIN İŞLEYİŞİNİ BOZMADAN

Kilit noktası burasıdır. Yaptığımız her işin doğadaki etkileri nelerdir? Yapıcı mı yoksa yıkıcı bir sonucu mu oluyor. Yıkıcı oluyorsa ne kadar? Riskler azaltılabilir mi? Yapmasak olur mu? Çöp üretimi nedir? CO₂ salınımı nedir? Markette alışveriş yaparken düşünün. Bir ürün alıyorsunuz ve doğanın kirlenmesine ne kadar katkıda bulunuyorsunuz? İthal mi, yerli mi? Kaç kilometre uzaktan geliyor? Ne kadar mazot yaktı kamyonlar bu ürünü getirirken? Gıda, barınak ve psikolojik ihtiyaçlarımızı giderirken çevreye verdiğimiz rahatsızlık nedir?

TOPLUM OLARAK

İnsan sosyal bir varlık. İster intravert olun ister extravert, etrafınızda insanlar her zaman olacak. Yerleştiğiniz yerin bir yerel halkı olacak. İlişkileriniz ne kadar iyiye, devamlılığınız o kadar garanti altına alınır. Bu toplumu sadece insanlardan meydana gelmez. Evcil ve yabani hayvanlar, bitki toplulukları, toprak ve gezegenimiz Dünya'yı da kapsar. Toplumun simbiyotik ilişkilerini bulup ortaya çıkartmak ve bunları en iyi şekilde kullanmak bizim elimizde.

BOLLUK

Yiyecek, refah, sağlık, mutluluk, insan gücü, enerji, su gibi pek çok ihtiyacımızı karşılarlarken bolluk oluşturmak için gereken her şeyi yukarıda ki iki maddeye ters düşmeden yapabilmektir. Bu yüzden planlama aşaması çok önemlidir. Uygulamaya geçtiğinizde oluşacak bolluğu da nasıl değerlendireceğiniz hakkında düşünmeniz de gerekir.

Permakültürün ilk konusu ahlaktır. Üzerinde yaşadığımız **Dünya**, onun **canlıları** ve **kaynaklarının** adil biçimde dağıtılması amacını güder. Üzerinde yaşadığımız Dünya şu an için yaşantımızı sürdürdüğümüz yer. Dolayısıyla yaşadığımız çevreyi korumak, kaynakları kullanırken kirlilik yaratmamak, mümkün

olduğunca geri dönüşebilecek ürünlere yönelmek ve adil olarak paylaşım yapmak temel prensiplerimizdir.

Çevremizdeki insanlara karşı da sorumluluğumuz var. Öncelikle bilgi olarak bildiklerimizi gösterme, öğretme çabasında olmamız gerek ki diğer insanlar da bizim sahip olduğumuz vizyonu anlasın ve kendi yorumlarına göre onlar da görebilsin. Tabii sizin ne kadar iyi öğretebildiğinize de bağlı bu durum. Ürettiğimiz ürünlerin fazlasını da paylaşarak samimiyetimizi gösterebilir ve çeşitli günlerde toplantılar yaparak insanların psikolojisine de yardımda bulunabilirsiniz. Toplum bilincini ve yalnız olmadığınızı anlayın. Kendinizi çiftliğinize/evinize kapatıp izole yaşırsanız kimseye hayrınız dokunmaz.

Dünya kaynakları sınırlı. Permakültür sisteminizi planladığınızda çeşitli enerji kaynaklarının farkına varacaksınız ve bunları en iyi biçimde nasıl kullanacağınızın araştırmasını yapacaksınız. Aç gözlülük, hızlıca köşeyi dönme, çok mal mülk sahibi olmak bizim pek işimize yaramıyor. Sisteme giren ve çıkan enerji bizim problemimiz. Ne kadar üretiyoruz, bize yetiyor mu, konu komşuya dağıtılabılır mi, pazarda satılır mı, elma verip un alabilir miyim gibi konuları düşünüyoruz. Bizim "imece" olgumuz işte tam da bu konuyu anlatmaya yeter. Tabii imecenin gerçekleşebilmesi için **Dünya'ya, İnsanlara ve Kaynaklara** olan bakış açımızın da rolü çok büyük. Öte yandan kıskançlık olgusunu da atmamız gerekiyor. Bunun en iyi yolu da etrafınızda ki örnekleri inceleyip, sizin de aynısını veya benzerini yaparak aynı sonuçlara varmanız, aynı getiriye elde etmenizdir (her zaman para değil). Yoksa başkasında var ben de niye yok diye hasetinizden çatlırsınız. Türk toplumunun bence en büyük problemi az çalışmayı gözetmek ve akabinde çok çalışan kişi ile aynı sonuçları beklemektir. Olmayınca da yapan kişiyi karalama olayına girilir.

Eğer herkes kendi çapında %99,9 efor sarf ederek üretime geçerse, hiç kimsenin de başkasının malında gözü olmaz veya kıskançlık yapmaz.

Bu prensipleri uygulayan kişi olarak yaptıklarınızın duyurulması, halk tarafından bilinmesi en önemli meselelerden biridir. Halk, yaptıklarınızı bilmediğinde yalan yanlış kışkırdan uydurmaya başlar, dedikodu yayılır, kertenkele dinazor olur. Sizin ayda bir kere toplantı düzenleyip, yaptıklarınızı anlatmanız, avantaj ve dezavantajlarını halka öğretmeniz gerekiyor. Onlar bilgilendikçe sorular sormaya başlayacaklar. Siz o sorular sayesinde araştırmaya gireceksiniz. Belli olmaz belki yöre hakkında bilmediğiniz şeyleri de öğrenebilir ve tasarınızı buna göre değiştirebilirsiniz.

Kısacası yaşadığınız toplumu dışlayarak, izole biçimde permakültür yapılmaz. Siz ne kadar entegre olmaya çalışırsanız, ileride bunun meyvelerini o kadar fazla toplarsınız. Ha kolay mı, değil tabii ama kolay olduğunu da kimse söylemedi zaten.

Bir de aynı kafadan olan insanların bir araya gelerek kurduğu topluluklar var. Terkedilmiş bir köy veya yan yana arazileri alarak kurulmuş tasarımlar gibi. Bu “maksatlı topluluklar” zaten belli amaçlar çerçevesinde bir araya gelmiş, hemen hemen aynı eğitim seviyesinde ve felsefe olarak aynı doğrultuda olan insanlardan oluşuyor. Maksatlı topluluklar gene çok izole yaşıyorlar ve etraflarına genelde bir yardımları dokunmuyor. Eko köy kurup yaşıyor ama hemen yandaki komşu köyün bu durumdan haberi yok. Eğer bilgiyi halka indirip yaymak istiyorsak dışa açılmamız gerek.

GIDA GÜVENLİĞİ VE GIDA EGEMENLİĞİ

Gıdasını kendi üretmeyen (dikkat edin **üretmeyen** demedim) bir toplum, her türlü suistimale açıktır. Dilencinin seçme lüksü olmadığı gibi gıdasını üretmeyen toplumun da **ne yediğine karar verme** lüksü olamaz.

Gıda güvenliği bir toplumun devamlılığı için gereklidir. Kendi tohumu ile, kendi gıdasını yetiştiren toplum tam ve devamlı bir egemenlik için de belli yasaları ve koruma mekanizmalarını oluşturmalıdır.

Gıda, tarım, ormancılık, su gibi konularda politikacılardan alınan sözlerin yerine getirilmesi gene seçmenin baskısı ile olacaktır. Seçmen olarak sizin gücünüz, politikacıların seçim öncesi verdiği sözleri her fırsatta hatırlatmak, onları oy vermemekle korkutmak ve sözler yerine gelene kadar diretmektir. Bu sizin en doğal hakkınız. Kendi hallerine bırakıldıklarında verdikleri sözleri unuttuklarını düşünürsek, politikacıların biraz dürtülmeye ihtiyaçları her zaman vardır.

Tabii zaman zaman rant amaçlı bazı ithalatçılar çıkacak, devlette lobi yaparak istedikleri kuralları yasalaştıracak ve yaptıkları ithalatın yanında yerel üreticileri de bitirip en fazla kârı yapmaya çalışacaklardır. Bu gibi kuruluşlarla, tek bilek olup mücadele etmek gerekir. Verilen kararların geri alınması için uğraşılmalıdır.

Gıda egemenliğinin birinci aşaması, **atalık tohumlarımızın korunması** amaçlı çalışma yapmaktır. Bu tohumların pek çok kişi tarafından ekilmesi, korunması ve kuşaktan kuşağa aktarılması işi **çok önemli** bir iştir. Gençlerin ve çocukların bu konularda eğitilmesi gerekiyor. Doğru tohum toplama ve saklama

yöntemleri herkesin öğrenmesi gereken işlerden biridir. Türlü yöntemlerle kendi gıdanı üretmek ise bir kriz anında moralinizi yüksek tutacak en önemli eylemlerden biridir.

Tohum toplama ve sebze bahçesi bu olayın ilk aşaması. Sonrasında meyve ağacı yetiştirmek, aşılama ve ürünleri doğru olarak saklamak geliyor. Uzun vadede meyve ağacı gıda üretmeye başladığında sisteminiz daha güçlü hale gelir. Meyve ağaçlarından sonra ki aşama ise hayvancılıktır. Arı, bıldırcın, balık, tavuk, ördek, keçi, koyun, inek gibi yerinizin el verdiği kadar ya da sisteminizin kaldırabileceği yoğunlukta yapılmalıdır. Gıda konusunda bolluk olunca, bunların saklanması, konservesi, kurutulması gibi konularda da bilgi sahibi olmanız gerekiyor ki ziyan aza indirilebilsin. Bolluk olunca tabii ki çevremize de ya takas ya da hibe usulü dağıtılmalıdır. İşte bu seviye de gıda güvenliğiniz tam demektir. Gıda egemenliğiniz de sistemlerinizin sürdürülebilir biçimde gıda üretmeye devam etmesini koruyacak mekanizmalardan oluşur. Bu mekanizmalara üretici ve tüketici olarak siz karar veriyorsunuz.

GIDA GÜVENLİĞİNİN TANIMI

Gıda güvenliği olası kriz durumlarında (savaş, ambargo, doğal afet, grev vesaire) tehlikeye girecek ikmal zincirlerinden etkilenmeyen gıda üretim ve ulaştırma sistemleri kurmak, toplumun ihtiyacı olan gıdayı dahili imkanları kullanarak üretebilmek, dağıtabilmek ve bunların yürütülmesi için yapıları oluşturabilecek kişi ve kuruluşların organizasyonunu ele alacak tüm sistemlerin düzgün çalışmasını sağlayacak güvenlik mekanizmasıdır.

Ödev: Aşağıdaki durumlarda gıda güvenliğinizi nasıl sağlayacağını düşününüz ve bir plana dökünüz.

1. Kışın çok kar yağdı, evden dışarı çıkamıyorsunuz. İki çocuk 4 kişisiniz. Etrafta market pazar da yok. Elektrikler sürekli kesiliyor. Geçtiğiniz aylarda ne yapsaydınız evinizde yiyecek olurdu? Ne kadar süreyle evdeki yiyecek yeterdi?
2. Tarlaya dadanan çekirge tüm mahsulü yedi. Hangi durumlarda halen daha yiyeceğiniz olurdu?
3. Halk panik içinde, iç savaş çıkmak üzere. Yönetim yıllardır boktan. Tedarikçiler dövize endeksli olduğu için sürekli fiyatları yükseltiyor. GDO ve İlaçlı ürünler her yerde. Sağlıklı beslenmek için ne yapmanız gerekiyor.

4. Kimin evinde kiler var ve bu kiler de ne tür gıdalar tutuyorsunuz.

GIDA EGEMENLİĞİNİN TANIMI

Gıdanın yüksek besin değerleri ile üretilmesi, ticaretinin yapılması, fiyatının belirlenmesi, sürekliliğinin sağlanması, doğal kaynakların doğru kullanılması, ithalat ve ihracat kotalarına karar verilmesi, bütüncül yönetimle gıda sistemlerinin ele alınması gibi işler gıdayı üreten ve tüketen yerel kişiler tarafından yapıldığında gıda üzerinde tam bir egemenliğimiz var demektir. Gıda ile ilgili her türlü kararı üretici ve tüketici beraber alır ve uygular.

Piyasayı birkaç büyük toptancı belirliyorsa, mevsimin ortasında alım fiyatlarını düşürüp satış fiyatlarını arttıyorlarsa, dayatılan tohum, ilaç ve yöntemlerle çiftçi sindiriliyorsa, tüketici de geldiği yeri ve üretim koşullarını sorgulamadan tüketiyorsa, gıda üzerinde egemenliğiniz yok demektir.

Ödev: Yukarıda ki tanıma göre gıda egemenliğinin kazanılması için:

1- "Tüketici" olarak ne yapmanız gerekir?

2- "Üretici" olarak ne yapmanız gerekir?

Yukarıda ki tanımdan bir kooperatif veya birlik kurulması sonucu çıkabilir. Ama zamanla bu yapıların da kokuştüğünü herkes biliyor. Onun için belirli bir yapı, kurum, kooperatiften söz etmiyoruz. Olay "bence" şöyle gelişmeli.

Yönetim tabana yayılmalı ve otokontrol sağlanmalıdır.

Üretim sezonu başında üretici ve tüketici kişiler bir araya gelerek bir **toplantı** yapar. Bir kişi bu toplantıyı yöneterek, söz almak isteyenlerin belirli bir zaman konuşmasına izin verir. Başka birisi de toplantı da konuşulanları not eder.

- Üretici
- Tüketici
- Toplantı yöneticisi
- Toplantı arzuhalcisi

Toplantının amacı üreticinin neyi nasıl yetiştireceğini belirlemek ve aynı zamanda tüketicinin isteklerine yanıt vermektir. Böylece daha ürün ekilmeden, müşterisi hazır hale gelir. Toplantıyı yöneten kişi bu çizgiden ayrılmamalı ve sapmalar olduğunda toparlamalıdır. Toplantıyı yöneten kişinin işi toplantı sonunda da sona erer.

Üretici tüm giderlerini, iş gücünü, ulaştırma ve kârını şeffaf olarak açıklar ve istediği fiyatı belirtir. Tüketici de fiyatı beğenirse (ister pazarlık yaparak ister yapmadan) bir anlaşma sağlanır.

Her şey şeffaf ve ortada. Haksız kazanç yok. Üreten var, müşteri var, fiyat var, taahhüt var.

Üreticinin taahhüdü gıdayı üretmek ve zamanında ulaştırmaktır. **Tüketicinin taahhüdü** ise zamanında ücretini ödeyip almaktır. Kapora sistemi iki taraflı anlaşma olursa uygulanabilir.

Tabii riskler var. Dolu yağar, sel basar, ürün telef olur. İneği hasta olur ekstra veteriner ücreti çıkar. Ama tüketici hep bu olayların içindedir ve durumu bilir. **Üreticisini destekleme çabası** içerisinde olmalıdır; tabii suistimale izin vermemek için her şeyin ispatı, kaydı olmalıdır.

Öte yandan tüketici de yan çizebilir, zamanında ödemez ya da sistemden çıkmak isteyebilir veya tamamen haklı sebeplerden taahhüdünü yerine getiremeyebilir. Ya hasadın sonuna kadar bekleyip, ücretini ödeyip taahhüdünü yerine getirip çıkacak, ya da haklarını devredecek birisini bulacak ki üretici mağdur olmasın.

Toplantı sonunda tüm yazılan çizilen kayıtlar, tüketicinin ve üreticinin adres ve telefonları, taahhütler, yetiştirme biçimleri ve her türlü bilgi toplantı katılımcılarına dağıtılır.

Üretici ve tüketici bu sistemin ayrılmaz birer parçasıdır. Tüketici her zaman üreticisini ziyaret edebilir, üretim aşamalarını görür hatta isterse tarlada, merada hafta sonlarında yardımcı olabilir. Üretici de müşterilerini zaman zaman yoklayarak durumlarını kontrol eder, hasta, kayıp, kaza geçirmiş kısacası taahhüdünü yerine getiremeyecek müşterilerin değiştirilmesi gerekir. Zaten bir süre sonra bir bekleme listesi de oluşacağından müşteri değiştirmek çok zor olmayacaktır.

Kalite hem üretilen üründe hem de onurumuzda yer bulmalıdır. Ürettiğimiz ürünün yüksek besinli olması bir kalite göstergesi ise verdiğimiz sözleri tutacak onurun da bizim kalitemizin göstergesi olacağını unutmayın.

Dediğim gibi, birlik, kooperatif, kulüp vesaire yok. Üreten var, tüketen var ve bunların arasında ki ilişki var. Bu kadar basit. Tabii zamanla sorun çıkartan üretici veya tüketiciler olabilir. Bunların sistemden derhal çıkartılması sistemin devamlılığı için gerekiyor.

İç ve dış mihrakların bizi bölmeye çalıştığı şu günlerde din, dil, ırk gözetmeden kenetlenmeli ve üzerinde yaşadığımız toprakların bölünmeden kalabilmesi ve bu topraklarda yaşantımızı sürdürmek için uğraşmalıyız. Çünkü Anadolu kadar geniş flora ve fauna hiçbir yerde yok. Elimizde ki değerler paha biçilemez. Bi biz farkında değiliz bunun.

Düşünün bir:

1- Tarım yapılabilecek arazi sayısı zaten çok az ve günden güne de azalıyor.

2- Zaten azalan tarım arazilerinin de çoğu yıllardır yüklenen GDO/Hibrit tohumlar, böcek ilaçları ve yapay gübreler ile kullanılamaz durumda.

3- Dünya nüfusu her geçen gün çoğalıyor. Beslenmesi gereken pek çok insan var. Yemek az, fiyatlar yüksek.

4- Zamane hastalıklarından otizm, deri hastalıkları, gluten veya laktoz sindirme problemi, migren, obezite, stres, çocukların konsantre bozukluğu ve azgınlığı, bazı kanserler, kalp ve şeker hastalıkları ile kaptığınızda düzelmesi zaman alan grip, soğuk algınlığı gibi hastalıklar çoğalıyor.

5- Dünyanın her geçen gün kirleniyor.

6- Dünya kaynakları toptan azalıyor. Yakında petrol bitecek.

Bu problemlere çözümler bulunmaya çalışılsa da hepsi selobant gibi geçici çözümler oluyor. Bakın bazı çevrelerde ciddi ciddi konuşulan çözümler bunlar:

1- Topraksız tarım, Mars'ta tarım vesaire.

2- Daha fazla böcek, yabani ot ilacı, yapay gübre kullanımı. GDO mısır üretiliyor ama çoğu dizel benzin oluyor.

3- Yiyeceğin seri üretimi, pek çok koruyucu, katkı ve boya maddelerinin kullanımı. Gıda mühendisliği gibi bir sektörün doğuşu. Hatta 3D yazıcılar ile et basma üzerine çalışmalar var.

4- Her hastalığa bir aşı, ilaç, bok, püsür bulmak için harcanan kaynaklar. Hiçbir işe yaramayan mineral, vitamin hapları ile bağışıklık sistemini güçlendirme. Bas prozaki geç her azgın çocuğa.

5- Çöpleri astarı yüzünden pahalı bir sistemle geri dönüştürmeye çalışıyoruz.

6- Meteorlarda maden arama işleri için harcanan ArGe kaynakları.

Yukarıda ki selobant çözümlerin belli kartellerin ceplerini doldurmaya yaradığını söylememe gerek yok herhalde. Tabii bu çözümlerin çok değil bir kuşak sonra patlayacağını çünkü selobantın delikleri kapatamayacağını görüyoruz.

Eee durum sıçış o zaman.

Endüstri, makineleşme, petrol kullanımı, hep daha fazlasını, hep daha iyisini isteme, sahip olma arzusu. Bilançoların yıllık büyüme oranını tutturma yarışı, harcanan hayatlar.

Tatminsiz bir hayat var önümüzde. Çünkü beynimizde tatmin duygusunu oluşturan hormonlar bile paketli gıdada ki katkı maddeleri yüzünden örselenmiş. Tüketen ve tükettikçe daha fazla tüketmek isteyen bir toplum olduk.

Büyük marketlerden alışveriş yapıyoruz. Piyasayı belirleyen onlar. Fiyatları koyan onlar. Bakkal, kunduracı, manav kısacası küçük esnaf can çekiyor. Zombi demek daha doğru olur.

Kentte yaşayanların hayatı daha berbat, evden işe, işten eve bir hayat. Bitkinlik, halsizlik, tembellik hat safhada. Toplumun toleransı azalmış veya hiç yok. Otobüste dolmuşta insanlar patlayacak piknik tüpü gibi gidip geliyor. O da yetmezmiş gibi birileri iç savaşı körüklemeye çalışıyor. Çünkü bu işten muazzam çıkarları var. Kartelin fikir babaları kokuşmuş fikirlerini yaymak için her yerde söylemler de bulunuyorlar. Çoğu sosyal medya, örütbağı gibi çağın araçlarını da kullanıyor.

Değişim önce kendimizden başlar. Toprağa dokunmak, onu anlamak, tohumdan sebze yetiştirmek lazım. Kendimizi temizlemek lazım. Nasıl?

- 1- Paketli yiyecek alma.
- 2- Çöpünü azalt.
- 3- Geri dönüşebilecek çöpü dönüştür.
- 4- Rafine şekeri kes.

- 5- Aldığın ürünün nereden, nasıl geldiğini araştır, satıcıya sor.
- 6- Sentetik, naylon şeyler yerine pamuk, yün ürünleri tercih et.
- 7- Balkonda, terasta, apartmanın bahçesinde sebze yetiştir, bir iki meyve ağacı dik. Bırak yağmalansın. Daha fazla ağaç ek.
- 8- Küçük üreticileri bul. Onlardan satın al. Yediğin yumurtayı yumurtlayan tavuğu gör.
- 9- Yediğin sebze meyvenin mevsiminde olmasına dikkat et.
- 10- Etrafındaki insanları bu konularda bilgilendir.
- 11- Arabayı bırak, bisiklete bin. En iyisi yürü.
- 12- Evine gelen elektrik su gibi hizmetleri daha az kullan.
- 13- Haftanın bir günü evdeki elektronik aletlerin fişini çek. Telefonlardan tabletlerden pilleri çıkar.
- 14- Kitap oku. Roman yerine pratik bilgiler veren kitaplara yönel.
- 15- Komşulara git, yumurta iste, bahaneyle ayak üstü sohbet et. Evine davet et.
- 16- Günler düzenleyip komşuları çağır, her toplantı bir konu üzerine olsun ve seçilen kişi sunum yapsın.
- 17- Bir iki yapıcı hobi bul. Hafta sonları, boş zamanlarda hobi ile kendini dinlendir.

Önceleri mahallenin delisi olacaksınız. Bu ilk aşama.

Sonra insanlar sizi anlayacak, adam deli ama doğru konuşuyor diyecekler.

Birkaç kişi uygulamaya geçecek, deliler çoğalacak. Kırılma noktası burası, daha çok desteğe ihtiyacınız var.

En son herkes artık aynı vizyonda olacak. Delilik normal olacak. Yan mahalle, bunlar toptan deli diyecek.

Onlarda yavaş yavaş bahçe yapıp ağaç dikecekler; zamanla. Yan mahalle, yukarı mahalle derken mutluluk artacak.

Ah be ne güzel olurdu. Değişime var mısın?